

KIRJA-ARVOSTELU Mensalaiseen:

Älykästä fiktiota vai salattua sotahistoriaa?

Suomi kesällä 1940: Moskovassa 13.3. allekirjoitetun rauhansopimuksen jälkeen maailmansodan päänäyttämöllä oli tapahtunut paljon. Kaikkien aikojen häikäilemättömimpien despoottien välisen sopimuksen mukaisesti Puola ja muu Eurooppa oli jaettu ”etupiireihin”, minkä päätöksen nojalla Neuvostoliitto oli saartanut Baltian ja sijoittanut sotilastukikohdat Latviaan, Liettuaan ja Viroon. Sotavangeiksi jääneet puolalaiset upseerit oli joukkomurhattu Katynissa.

Saksa puolestaan oli jatkanut omaa valloitusretkeään länteen: Tanska oli miehitetty, ja hyökkäys Norjaan oli alkanut jo huhtikuussa. Toukokuussa Hollanti ja Belgia olivat joutuneet antautumaan, ja kesäkuun puoliväliin mennessä Pariisikin oli vallattu. Samaan aikaan molemmat sopimuspuolet pyrkivät varmistamaan valtauksiaan ja vahvistamaan reservejään tietäen, että lopullinen taistelu maailman herruudesta tultaisiin lopulta käymään niiden välillä.

Rauhansopimuksen mukaisesti Suomen sotavoimat oli lähes riisuttu aseista ja sijoitettu varuskuntiin. Neuvostoliitolle luovutetussa Hangossa ei ollutkaan käynnistetty rannikkotykistöbunkkereiden rakennustöitä, vaan sen sijaan tukikohtaan tiedettiin sijoitetun runsaasti panssariajoneuvoja ja jalkaväen aseistusta, jota epäiltiin kuljetetun meritse rajan yli myös Manner-Suomen puolelle.

Valtiolliseen poliisiinakaan ei voinut luottaa kotikommunistien Venäjä-yhteyksien vuoksi. Ylipäällikön käskyttämän, kaikkien aikojen salaisimman sotilastiedusteluoperaation avulla Suomi oli kuitenkin saanut Viron vastaavan isänmaallisen organisaation kautta tiedon venäläisten valmisteleman Baltian miehityksen ajankohdasta ja siihen liittyvästä suunnitelmasta Suomen osalta: kotikommunistiemme avustuksella oli ollut tarkoitus kaapata presidentti, ylipäällikkö sekä Yleisradio yllätyshyökkäyksellä, minkä jälkeen vuorossa olisi ollut ”avunpyyntö” maamme liittämiseksi osaksi Neuvosto-Venäjä.

Reservin majuri Ville Kaarnakari on kirjoittanut jo useita sotatrillereiksi kutsuttuja tarinoita Suomen viime sodista kiistattoman asiantuntevasti ja taustat niin tunnollisesti tutkittuina, että historiaan perehtyneenkin on vaikeaa erottaa, mikä osa on fiktiota ja mikä toistaiseksi salattua sotahistoriaa. Operaatio Vernan

tapahtumat käynnistyvät varsinaisesti Aero O/Y:n kolmimoottorisen Junkers-matkustajakoneen alasampumisesta Suomenlahdella. Kävikö todellisuudessa niin, että venäläisten lentäjien suorittaman sotarikoksen syyksi oletettu, siviilikoneella Tallinnasta Helsinkiin pakomatalla olleen tärkeän henkilön murhaaminen ei kuitenkaan ollut onnistunut, koska oletettu kohde ei matkustanutkaan kyseisessä koneessa — ja mitä vaikutusta tällä oli samana päivänä siepatun Puna-armeijan hyökkäyskäsken välittämislle Suomeen?

Kaarnakari tietää taustat ja osaa kirjoittaa asiantuntevasti ja vauhdikkaasti. Itse 1960-luvulla varusmiespalvelusta suorittaessani ja saatuani koulutuksen mm. radiotiedusteluun jouduin tutustumaan myös jo sodan aikana käytössä olleeseen viestivälineistöön (sic). Siksi jouduin toteamaan kirjassa kuvaillun aivan oikein mm. suomalaisen insinööritaidon tuottamaa, tuolloin maailman ehdotonta huippua edustanutta Kyynel-kaukopartioradiota, joka valitettavasti vielä välirauhan aikaan ei sisältänyt vastaanotinta. Niinpä salaviestien vastaanottokuitaukset ja jatkotoimenpideohjeet saatiin Lahden pitkäaaltoradioaseman uutisten jälkeen lähetettyinä koodattuina puheviesteinä, jotka kuuluivat Suomenlahden vastarannallakin.

Viimeinen Tallinnasta lähtenyt siviilimatkustajakone Kaleva siis ammuttiin alas 14.6.1940, ja kaksi päivää myöhemmin katkesivat myös Viron kaikki muut ulkomaanyhteydet. 17.6. mennessä Neuvosto-Venäjä oli miehittänyt koko Baltian.

Suomessa ei kuitenkaan kesäkuussa 1940 tiedetä tapahtuneen maanpetosta, vallankaappausta eikä mitään muutakaan miehitysyhteyteen viittaavaa, muutamia satunnaisia Helsingin niemellä sattuneiksi uutisoituja tuhopolttoja, mielenosoituksia ja mellakoita lukuun ottamatta — vai tapahtuiko sittenkin? Operaatio Verna ”paljastaa”, miten lähellä Molotov–Ribbentrop-sopimuksen täytäntöönpano olikaan myös meillä Suomessa. Sujuvasti soljuvan juonen kulusta on vaikeaa erottaa, miltä osin se on fiktiota ja kuinka suuressa määrin ennen julkistamatonta sotahistoriaa. Vaikka loppuratkaisu onkin tiedossa, kirjan lukemista on mahdotonta jättää kesken. Suosittelen!

KUVA:

Ville Kaarnakari: Operaatio Verna